

ІНШОМОВНА ОСВІТА ВЧИТЕЛІВ ФІНЛЯНДІЇ

Проаналізовано фінський досвід у галузі іншомовної підготовки вчителів Фінляндії. У статті розглянуті система обов'язкової освіти Фінляндії, її особливості, а також основні аспекти педагогічної підготовки у багатoproфільних університетах Фінляндії.

Ключові слова: багатoproфільний університет, іншомовна підготовка, обов'язкова освіта, педагогічна підготовка, Фінляндія.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Останнім часом система освіти Фінляндії перебуває у центрі міжнародної уваги. Інтерес до цієї країни, зумовлений відмінними результатами у межах програми з міжнародної оцінки освітніх досягнень учнів (PISA). У цьому контексті дуже цінним видається розгляд іншомовної освіти вчителів Фінляндії, зокрема вчителів іноземної мови.

Аналіз останніх джерел та публікацій, в яких започатковано розв'язання означеної проблеми та на які автор робить опертя. Різні аспекти професійної підготовки вчителів у Фінляндії розглядали як зарубіжні, так і вітчизняні науковці: Т. Асунта, Е. Пекконен, І. Вестбері, П. Канзанен, М. Куїкка, С. Ханзен та інші. На теренах України цим питанням займалися К. Корсак, Л. Ляшенко, А. Василюк, О. Хусточка. У вітчизняній педагогіці проблема професійної підготовки вчителя іноземної мови розглядається науковцями: О. Бігич, І. Бім, Н. Бориско, С. Гринюк, О. Миролубов, С. Ніколаєва, Ю. Пассов, В. Плахотник, С. Роман, Н. Скляренко, Є. Соловова, О.Петрашук, Н.Бражник та багато ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Більшість дослідників розглядають професійну підготовку вчителів у Фінляндії відповідно до етапу навчання. Так, В.О. Бутова досліджує питання особливості підготовки вчителів

загальноосвітньої школи у Фінляндії. Проте питання іншомовної освіти вчителів Фінляндії потребує поглибленого аналізу в умовах глобалізації та входження України в Європейський освітній простір.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Здійснити огляд іншомовної освіти у Фінляндії та визначити позитивний досвід у галузі підготовки вчителів іноземних мов, дослідити особливості специфіки підготовки майбутніх учителів та встановити їх професійно значущі якості.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Професія вчителя у Фінляндії вважається однією з найбільш творчих та незалежних. Як результат, конкурс абітурієнтів на спеціальність "класний вчитель" (для роботи з учнями 1-6 класів) є найвищим, до 12 чоловік на місце і лише 10-15% абітурієнтів приймаються на відділення педагогічної освіти університетів. Підготовка вчителів відбувається за двома напрямками: підготовка класних вчителів (classroom teacher) і вчителів-предметників (subject teacher) [5]. Під час відбору майбутніх студентів-педагогів перевага надається абітурієнтам з досвідом роботи з дітьми, важливим етапом відбору є перевірка здатності до соціальної взаємодії та успішного спілкування, обов'язковою є співбесіда з абітурієнтом, під час якої він має обґрунтувати свій вибір професії.

У Фінляндії всі програми педагогічної підготовки передбачають отримання ступеня магістра. Ступінь бакалавра є валідною лише для вихователів дитсадків. На рівні бакалаврату підготовка вчителя іноземних мов триває 3 роки, на рівні магістратури – протягом 2 років. Теоретично навчання розраховано на чотири роки, але на практиці середня тривалість педагогічної підготовки складає 5-6 років (3 роки бакалаврат (180 кредитів) і 2 роки магістратура (300-350 кредитів)). В університетах існує чотири відділення підготовки вчителів: відділення підготовки класних вчителів, які навчають учнів 1-6 класів; спеціальних педагогів для роботи з дітьми, з вадами мовлення, читання чи письма або іншими проблемами, які навчаються в звичайних загальноосвітніх школах, спеціальних класах звичайних загальноосвітніх шкіл

або в спеціальних школах для дітей з відхиленнями розвитку; радників (помічників), які забезпечують освітнє і професійне керівництво; педагогів для освіти дорослих; вчителів дитячих садків або дітей дошкільного віку. Програма підготовки магістрів складається зі 160 навчальних тижнів (один навчальний тиждень становить 40 годин роботи студентів). Із цих 160 навчальних тижнів 35 тижнів відводиться на вивчення педагогічних дисциплін, враховуючи педагогічну практику. Навчальні програми мають різну тривалість педагогічної практики, від 15 до 18 тижнів. [1].

Обов'язкова освіта у Фінляндії складається з 9 річної обов'язкової школи (6 років - початкова школа; 3 роки – молодша середня школа). Перед початком навчання у школі більшість фінських дітей отримують дошкільну освіту протягом одного року. Починають навчання у школі зазвичай з 7 років, а закінчують у 16 років. Особливістю обов'язкової шкільної освіти, як зазначає Міністерство освіти Фінляндії, є кількість мов, яка вивчається на цьому етапі, що становить дві іноземні мови, окрім рідної, а також містить ще одну вибірккову. У шестирічній початковій школі обирають у більшості випадків англійську як першу іноземну мову, другою зазвичай є фінська для тих учнів, для яких вона не є рідною. Третьою мовою як правило є німецька, а четвертою – шведська. У трьохрічній молодшій середній школі перелік іноземних мов включає: англійську, шведську, німецьку, французьку, фінську. У старшій середній школі перелік іноземних мов для вивчення за вибором має наступний вигляд: англійська, шведська, німецька, французька, іспанська, фінська, італійська. Після завершення етапу обов'язкової шкільної освіти учні можуть обирати між трирічною вищою середньою школою (гімназією) та професійною освітою. Вища освіта Фінляндії представлена двома секторами: університетами та політехнічними інститутами [4].

Особливістю обов'язкової освітньої системи Фінляндії є надання законодавством муніципалітетам права організовувати додатковий – 10 рік для молоді, яка хоче навчатися за власним бажанням. До того ж існує право шкіл застосовувати предмети за вибором [3].

У Фінляндії існують 20 університетів: 10 багатопрофільних університетів, 3 технічних університети, 3 вищі школи економіки та ділового адміністрування, а також 4 академії мистецтв. Багатопрофільними університетами Фінляндії є Університет Академія Або (м. Турку), Гельсінський університет (м. Турку), Університет Йоенсуу (м. Йоенсуу), Університет Ювяскюля (м. Ювяскюля), Університет Куопіо (м. Куопіо), Лапландський університет (м. Рованіемі), Університет Оулу (м. Оулу), Університет Тампере (м. Тампере), Університет Турку (м. Турку) та Вааський університет (м. Вааса).

Перший коледж з підготовки вчителів початкової школи був заснований у 1863 році в місті Юваскюля («Афінах Фінляндії»). Навчальний план був створений на основі шведської та німецької моделей, вплив ідей Руссо, Песталоцці і Дістервега особливо помітний. Визначальною рисою був близький зв'язок між теорією і практикою. На основі винайденої моделі було засновано ще ряд коледжів із підготовки вчителів. Унікальною рисою фінської підготовки вчителів є отримання магістерського диплому як учителями середньої, так і початкової школи.

У галузі іншомовної освіти внутрішня політика Фінляндії співвідноситься та узгоджується із розробленими Єврокомісією загальноєвропейськими принципами та рекомендаціями щодо впровадження мовної освіти на європейському просторі, головною метою яких є стимулювання мультилінгвізму та полікультурності Європи. Фінляндія, як одна з провідних країн Європи та держава-член Європейського Союзу, приймає активну участь у впровадженні іншомовної освіти на європейському континенті і постійно шукає шляхів удосконалення іншомовної освіти в межах власної освітньої галузі, зокрема, активно впроваджує та заохочує вивчення іноземних мов усіма суб'єктами навчального процесу при допомозі національних мовних проєктів: КІЕРО, КІЕЛО та CLIL і широко пропагує наразі веб-навчання [2].

До складу програми з підготовки вчителів входять: академічні дисципліни; написання бакалаврської та магістерської робіт; педагогічні дисципліни, які є обов'язковими для усіх категорій учителів і які включають

педагогічну практику; мовну та комунікативну компетенції і ІКТ технології; портфоліо студента та дисципліни за вибором. Проходження педагогічної практики та постійне професійне зростання дипломованого фахівця – це обов'язкові умови цілісного процесу фахової підготовки майбутніх вчителів.

Процес профпідготовки вчителя іноземних мов спрямовано на формування восьми видів умінь та ряду компетенцій, що складають стрижень професійної готовності майбутнього вчителя іноземної мови до професійної діяльності. До восьми видів умінь відносимо: 1) проєктувальні (вміння спроектувати, спланувати будь-який вид роботи); 2) адаптаційні (вміння застосовувати свій план у конкретних навчальних умовах); 3) організаційні (вміння організувати будь-який вид роботи); 4) мотиваційні (вміння мотивувати студентів до навчальної діяльності); 5) комунікативні (вміння спілкуватися на уроці і поза ним); 6) уміння контролю і самоконтролю; 7) пізнавальні (вміння вести дослідницьку діяльність); 8) допоміжні (вміння співати, малювати, грати на музичному інструменті тощо) [2].

Висновки та результати дослідження, перспективи подальших розвідок у пропонованому напрямі. На сьогодні освітня система Фінляндії є однією з найрозвинутіших у світі. Питання підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів є одним з найактуальніших та найбільш досліджуваних особливо для країн з мультилінгвізмом та білінгвальним навчанням, яке також активно використовується в освітній системі Фінляндії. Підготовку вчителів, зокрема вчителів іноземних мов здійснюють багатопрофільні університети, яких у Фінляндії налічується десять. Слід відзначити, що завдяки поважному ставленню до педагогічної професії конкурс на освітні факультети є чи не найвищим, що пов'язано із популярністю вище зазначеної спеціальності, разом із вимогами до абітурієнта, що становлять «багаторівневе тестування». Усі вчителі у Фінляндії мають отримати ступінь магістра. Суттєвими перевагами вчителів у Фінляндії є незалежність та свобода у виборі відповідних педагогічних методів, прийомів та засобів під час навчального процесу, готовність до постійного професійного зростання, саморозвитку та нових ідей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутова В.О. Особливості підготовки вчителів загальноосвітньої школи у Фінляндії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/Portal/Soc_gum/Vgnpu_ped/2010_15_1/V15_1_66_70.pdf - Назва з екрану.
2. Гринюк С. П. Професійна підготовка майбутніх вчителів іноземних мов в університетах Фінляндії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «теорія та методика професійної освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mydisser.com/ua/avtoref/view/13423.html> - Назва з екрану.
3. Кристопчук Т.Є. Проблеми підготовки сучасного вчителя у Фінляндській Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://xn--e1aaajpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf_13/doklad_13_3_3_12.pdf - Назва з екрану.
4. Maija Tammelin A report on Finnish education and the educational use of ICTs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webh01.ua.ac.be/odlac/documents/Finland.pdf> - Назва з екрану.
5. Pertti Kansanen Teacher Education in Finland: Current Models and New Developments [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.helsinki.fi/~pkansane/Cepes.pdf> - Назва з екрану.

Рудник Ю.В. Иноязычное образование учителей Финляндии

Проанализирован финский опыт в сфере иноязычной подготовки учителей в Финляндии. В статье рассмотрены система обязательного образования Финляндии, ее особенности, а также основные аспекты педагогической подготовки в многопрофильных университетах Финляндии.

Ключевые слова: многопрофильный университет, иноязычная подготовка, обязательное образование, педагогическая подготовка, Финляндия.

Rudnik Y.V. Teachers` foreign language education in Finland

Teachers` foreign language education experience of Finland is analyzed. The article considers the system of compulsory education in Finland, its peculiarities and the main aspects of pedagogical training in multy-branch universities of Finland.

Key words: multy-branch university, foreign language education training, compulsory education, pedagogical training, Finland.